

SOCIAL
FORSKNINGS
INSTITUTTET

PRESSEMEDDELELSE
21. september 2005

MODTAGET

21. SEP. 2005

Den Centrale Indlevering

Socialudvalget (2. samling)
SOU alm. del - Bilag 242
Offentligt

PÆDAGOGER MANGLER RESSOURCER TIL AT HJÆLPE BØRN FRI AF DEN SOCIALE ARV

Daginstitutionen er et godt sted at starte, hvis man vil hjælpe socialt udsatte børn. Men der er ikke de økonomiske og faglige ressourcer, der skal til, for at indsatsen kan række ind i skolealderen.

”Daginstitutionerne har to forskellige tilgange til arbejdet med socialt udsatte børn: en kompenserende tilgang, der fokuserer på de udsatte børns mangler og behov, og en innovativ tilgang, der fokuserer på de udsatte børns intellektuelle, sociale og følelsesmæssige ressourcer og kompetencer”, konstaterer lektor Bente Jensen, DPU. ”Daginstitutionerne kan tilsyneladende gøre en forskel for de udsatte børn, hvis den pædagogiske praksis bliver mindre kompenserende og mere innovativ”. Det er et af resultaterne i en ny undersøgelse om daginstitutionernes mulighed for at bryde den sociale arv, der udgives af Socialforskningsinstitutet, som et led i Forskningsprogrammet om Social Arv.

Fokus på børns kompetencer støttes ikke

Det er imidlertid svært at holde fokus på børnenes kompetencer og ressourcer. Når der skal søges om særlig støtte til et barn kræver socialforvaltningen netop dokumentation for barnets vanskeligheder og mangler. Samtidig er der lagt flere administrative opgaver over på daginstitutionerne, kravene til omstillingsparathed er øget, men der er ikke fulgt ressourcer med.

90 pct. af de pædagogiske medarbejdere mener, at de kan spotte udsatte børn og deres problemstillinger, allerede når børnene er i vuggestue- og børnehavealderen. Men de har ikke den tid og viden om indsatsmuligheder, der skal til for varigt at bryde med den negative sociale arv. Pædagogerne mener selv, at de har brug for et løft i deres faglighed gennem uddannelse eller videreuddannelse.

Flere udsatte børn i få institutioner

Undersøgelsen viser, at der er kommet flere socialt udsatte børn i de danske daginstitutioner i de senere år. Fordelingen af de socialt udsatte børn i de forskellige institutioner er meget ujævn. Men en koncentration af udsatte børn udløser ikke automatisk ekstra ressourcer til en institution.

Undersøgelsen bygger spørgeskemaer sendt til ca. 1.000 daginstitutioner med børn i alderen 0-6 år. 2.722 ledere, pædagoger og pædagogmedhjælpere har svaret. Desuden er der gennemført observation og interview i fire daginstitutioner.

Yderligere oplysninger: Lektor, ph.d. Bente Jensen, DPU, tlf. 88 88 94 17, e-mail: bj@dpu.dk

Udgivelse:

Bente Jensen

Kan daginstitutioner gøre en forskel? En undersøgelse af daginstitutioner og social arv
Socialforskningsinstitutet 05:08

Udgivelsesdato:

21. september 2005

Omfang/pris:

175 sider/165,- kr. inkl. moms.

05:08

KAN DAGINSTITUTIONER GØRE EN FORSKEL?

EN UNDERSØGELSE AF DAGINSTITUTIONER
OG SOCIAL ARV

Bente Jensen

KØBENHAVN 2005
SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

INDHOLD

	FORORD	6
	RESUMÉ	10
	Flere børn præget af negativ social arv	8
	For stort fokus på manglerne	8
	Pædagoger tror ikke selv på langtidseffekter	9
	Rammebetingelserne er barrierer	9
	Hvad kan der gøres?	10
1	INDLEDNING	28
	Undersøgelsens baggrund og overordnede mål	11
	Andre undersøgelser	15
	Undersøgelsens fremgangsmåde	22
	Bogens struktur	27
2	TEORETISKE OVERVEJELSER	37
	Introduktion	29
	Social arv	29
	Pædagogikkens skjulte krav	33
	INDHOLD	3

	Opsamling	35
3	BØRNS SIGNALER	66
	Introduktion	39
	Signaler fra socialt udsatte børn	39
	Individuelle signaler	42
	Relationelle signaler	51
	Signaler i en pædagogisk kontekst	59
	Opsamling	65
4	PÆDAGOGIK OG INDSATSER	100
	Introduktion	67
	Pædagogiske principper	69
	Inklusion og eksklusion i den pædagogiske praksis	76
	Indsatser	79
	Effektvurderinger	93
	Opsamling	99
5	RAMMEBETINGELSER OG ARBEJDSVILKÅR	140
	Introduktion	101
	Ny pædagogisk opgave	103
	Rammebetingelser	118
	Faglighed og kvalitet i det pædagogiske arbejde	128
	Opsamling	138
6	OPSUMMERING	156
	Introduktion	141
	Undersøgelsens hovedresultater	143
	Fire aspekter af social arv	149
	Daginstitutioner kan gøre en forskel	154
7	LITTERTUR	163

FORORD

Denne rapport er en afrapportering af resultaterne fra Danmarks Pædagogiske Universitets undersøgelse af daginstitutionen og den sociale arv. Hovedvægten i undersøgelsen ligger på en karakteristik og analyse af, hvilke strukturer og processer i daginstitutionen der kan medvirke til at kompensere for negativ social arv.

Undersøgelsen indgår i Forskningsprogrammet om social arv. Det består af et samarbejde mellem Socialforskningsinstituttet (SFI), Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF), Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU) og Statens Institut for Folkesundhed (SIF). Forskningsprogrammets fælles formål er at indhente viden om faktorer, der påvirker individets livssituation, og at gennemføre analyser af faktorerens betydning for individets trivsel, sociale integration, sundhed, familiedannelse, uddannelse og forsørgelse.

Undersøgelsen er baseret på en kvalitativ og en kvantitativ dataindsamling i en række daginstitutioner. De kvantitative data er indsamlet ved hjælp af spørgeskemaer med spørgsmål om institutionernes organisationsformer, identifikation af og indsats over for udsatte børn, generelle mål og pædagogiske principper samt rammebetingelser. De kvalitative data er indsamlet gennem observationer og interview med pædagogisk personale i fire institutioner.

Rapporten er skrevet af lektor Bente Jensen fra Danmarks Pædagogiske Universitet. Programleder, mag.art. Else Christensen fra Social-

forskningsinstituttet, har læst og kommenteret et udkast til rapporten og takkes for gode råd og kommentarer. Desuden skal der rettes en særlig tak til de institutioner, der indgår i undersøgelsen.

Undersøgelsen er finansieret af Socialministeriet, dog har BUPL finansieret dataindsamlingen på den kvantitative del.

København, juni 2005

Jørgen Søndergaard